

37. Eccles J.S., Wigfield A. (2002). Motivational beliefs, values, and goals. *Annual Review of Psychology*, 53, 109–132.
38. Eraut M. and du Boulay B. (2000), *Developing the Attributes of Medical Professional Judgement and Competence*, University of Sussex. Brighton : University of Sussex.
39. Extremera N., Rey L. (2016). Ability emotional intelligence and life satisfaction: Positive and negative affect as mediators. *Personality and Individual Differences*, Vol. 102. 98–101.
40. Horn I.S., Nolen S.B., Ward C., Campbell S.S. (2008). Developing practices in multiple worlds: The role of identity in learning to teach. *Teacher Education Quarterly*, 35 (3), 61–72.
41. Jenlink P.M. (2014). *Teacher Identity and the Struggle for Recognition: Meeting the Challenges of a Diverse Society*. Lanham, MD : Rowman and Littlefield Education. 270 p.
42. Kaplan A., Garner J.K. (2018). Teacher Identity and Motivation: The Dynamic Systems Model of Role Identity. *Research on Teacher Identity*, 71–82.
43. Karim J. (2009). Emotional Intelligence and Psychological Distress: Testing the Mediator Role of Affectivity. *Europe's Journal of Psychology*, V. 4, 20–39.
44. Mayer J.D., Salovey P., Caruso D.R. (2008). Emotional intelligence: New ability or eclectic traits? *American Psychologist*, 63 (6), 503–517.
45. Mccargar D.F. (1993). Teacher and Student Role Expectations: Cross-Cultural Differences and Implications. *The Modern Language Journal*, 77 (2), 192–207.
46. Pintrich P.R., Schunk D.H. (2002). *Motivation in education: Theory, research, and applications*. Upper Saddle River : Prentice Hall.
47. Redmond E. (2013). Competency Models at Work: The Value of Perceived Relevance and Fair Rewards for Employee Outcomes. *Human Resource Management*, 52 (5), 771–792.
48. Serim H., Demirbağ O., Yozgat U. (2014). The Effects of Employees' Perceptions of Competency Models on Employability Outcomes and Organizational Citizenship Behavior and the Moderating Role of Social Exchange in this Effect. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 150, 1101–1110.
49. Shippmann J.S., Ash R.A., Battista M., Carr L., Eyde L.D., Hesketh B., Keyhoe J., Pearlman K., Prien E.P., Sanchez J.I. (2000). The practice of competency modeling. *Personnel Psychology*, 53, 703–740.
50. Stojanović S., Djigić G., Zlatković B. (2012) Empaty and teachers role International Conference on Education and Educational Psychology (ICEEPSY 2012). *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, V. 69, 24, 960–966.

Стаття надійшла до редакції 03.03.2021.

The article was received 03 March 2021.

УДК [159.9:004.738.5-042.72]:614.253.4
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2021-2-10>

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ ЯК ЧИННИКИ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Лукашук Світлана Юріївна,

асистент кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін

*Комунальний заклад вищої освіти «Рівненська медична академія»
Рівненської обласної ради*

Mega_lanaluka@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-7647-7102>

У статті розглядаються інтернет-ресурси як чинники інтернет-залежності студентів. Особлива увага приділяється широкому використанню інформаційно-комунікаційних технологій у реаліях сьогодення в усіх галузях життєдіяльності населення різних країн світу та вікових категорій.

Указано на зацікавленість наукової спільноти у вивченні окресленої теми. Важливим є дослідження в групах медичних працівників та студентів, що зумовлено їх частим звертанням до інтернет-джерел для задоволення професійних потреб в актуальній інформації, яка швидко оновлюється. Автор звертає увагу на вплив інтернет-мереж на фізичне та психічне здоров'я користувачів. Так, зазначається, що інформаційні джерела можуть призводити до підвищення тривожності, зниження уваги, розладу пам'яті, депресії.

Метою статті є здійснення аналізу популярних серед студентів-медиків інтернет-ресурсів та їх впливу на формування інтернет-адикції в представників цих академічних груп.

Методи. Для вирішення поставлених завдань використано комплекс теоретичних методів дослідження: вивчення і аналіз психологічної літератури з теми статті, узагальнення і систематизацію матеріалів, що дало можливість охарактеризувати основні аспекти, за якими ведуться наукові дослідження вивчати інтернет-залежності.

Результати. Проаналізовано популярні інтернет-ресурси та їх використання як чинників формування інтернет-залежності в студентів. зазначено, що поодиноким використанням інтернет-ресурсів, спрямованих на медичну галузь, не може призвести до інтернет-залежності (за умови правильної організації та використання). З'ясовано, що інтернет-залежність негативно впливає на успішність студентів та професійність майбутніх лікарів.

Висновки. Для зменшення наслідків впливу Інтернету на його користувачів, зокрема студентів-медиків, необхідною є комплексна організаційна робота самих студентів, викладачів та кураторів курсів. Основним завданням є скорочення часу перебування здобувачів освіти в інтернет-просторі для розв'язку навчальних завдань, що дасть змогу зберегти психічне здоров'я майбутніх лікарів та запобігти зниженню якості надання медичних послуг.

Ключові слова: медична інформація, навчання, психічне захворювання, тривожність, увага, пам'ять, депресія, інтернет-ресурс, інтернет-залежність, студент.

INTERNET RESOURCES AS FACTORS OF INTERNET DEPENDENCE OF MEDICAL STUDENTS

Lukashchuk Svitlana Yuriivna,

Assistant at the Department of Social Sciences and Humanities

Municipal Institution of Higher Education "Rivne Medical Academy" of Rivne Region Council

Mega_lanaluka@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-7647-7102>

This article examines the Internet resources as the factors of students' addictions. A wide implication of informatively-communication technologies in reality at present in various areas of different countries and age categories was given the specific attention.

It is indicated that scientific association is interested in studying this topic. The research in the groups of medical workers and students is considered important due to their frequent uses of the Internet resources to satisfy professional requirements in actual information, which is updating all the time. The author pays attention to social networks impact and to both physical and psychological users' health. In particular, it is stated that the sources of information can lead to anxiety increase, attention decrease, memory disorders and depression.

Objective: to analyze popular online resources among medical students and their influence on the Internet addiction formation.

Methods: in order to solve the task the complex of theoretical methods of research was used: studying and analyzing literature on psychology regarding the topic of the article, generalization and systematization of materials, which gave an opportunity to describe the basic aspects that are used in the Internet research on addiction.

Results: the popular Internet resources and their uses as factors of the Internet addiction were analyzed. It is indicated that a single use of the Internet aiming at medical field can not result in the Internet addiction itself providing it is properly organized in use. It was discovered that the Internet addiction has a negative impact on students' performance and their professionalism as future doctors.

Conclusions: in order to reduce the impact of the Internet on its users including medical students, the complex work of students, tutors and supervisors is necessary. The main task is to reduce time spent online with educational purpose, which enable to preserve future doctors' health and prevent from reduction of medical care quality,

Key words: medical information, education, psychological disease, anxiety, attention, memory, depression, the Internet resources, the Internet addiction, students.

Вступ

У період глобалізації, коли географічні кордони вже не мають суттєвого значення і люди можуть мандрувати світом як реально, так і віртуально, поряд зі світовою інформаційно-комунікаційною мережею виникають і світові пандемії. За таких умов медикам, як нікому іншому, треба мати можливість швидко отримувати інформацію не тільки про симптоми нових захворювань, а й про можливі шляхи їх лікування. Для вирішення цього завдання найкращим інструментом є Інтернет. Згідно зі світовою статистикою використання Інтернету станом на 31 грудня 2020 року в Європі 87,1%

населення мали Інтернет, а в Україні ця цифра становила 93,4%. Опитування, проведені в Україні у 2019 році, показали, що найактивнішими є користувачі віком від 25 до 34 років (25% опитаних), 21% опитаних становлять дещо старшу вікову категорію – 35–44 років, серед користувачів виявлено 15% студентів (15–24 років) (Emilio, 2020).

Ще більш затребуваним Інтернет став у 2020 році в умовах переходу закладів освіти на дистанційне навчання, а представників різних професій на віддалену форму роботи. Та чи не може вирішення проблем лише з пандемією призвести до виникнення іншої –

інтернет-залежності? Це питання сьогодні гостро постало перед науковцями.

Ученими сформульовано поняття «інтернет-залежність» і визнано його хворобою ще в 1996 році (Goldberg, 1996). Також визначено передумови її виникнення (Левченко, 2019). Запропоновано методики діагностування цього захворювання (Бурова, 2000). Проведено дослідження поширеності захворювання серед студентів-медиків із різних країн: Індії (Subhadrada, 2017), Малайзії, Китаю та Ірану (Ching, 2017), Саудівської Аравії (Taha, 2019). Також в Україні проведено дослідження на виявлення інтернет-залежності серед студентів педагогічного університету (Левченко, 2019), Харківського національного медичного університету (Герасименко, 2019).

Проте у науковій літературі не виявлено результатів досліджень впливу інтернет-контенту, зокрема медичного, на його користувачів.

Мета статті – визначити вплив інтернет-ресурсів, призначених для навчання студентів-медиків, на виникнення у них інтернет-залежності.

Для досягнення поставленої мети необхідно встановити, чи можуть інтернет-ресурси, які використовують у навчанні студенти-медики, спричинити виникнення інтернет-залежності.

1. Теоретичне обґрунтування проблеми

Незважаючи на те, що вже понад чверть століття відомо про існування проблеми надмірного використання Інтернету, досі не існує єдиного визначення поняття «інтернет-залежність». Можливо, це пов'язано з його багатогранністю. Тому представники різних галузей науки формулюють його для конкретної спеціалізації. Так, наприклад, це поняття, складене з двох частин, розглядають шляхом поділу на «інтернет» і «залежність», аналізуючи кожне окремо з точки зору економіки, політології, соціології, культури, психології (Хміль, 2012). Соціологи вважають, що інтернет-залежність може завдавати шкоди у побуті, навчанні, професійній діяльності, сімейному житті, впливаючи на фінансовий та психологічний стан залежного. У психології інтернет-залежність вважається патологією, яка зумовлена надмірним використанням Інтернету, що призводить до змін у психічному стані залежного та відриву від реальності.

Є низка методик, за допомогою яких можна діагностувати наявність інтернет-залежності (Бурова, 2000). Вони передбачають визначення з відчуттями, які викликає Інтернет або відсутність можливості скористатися ним, думки про час уже проведений там або який має бути проведений у найближчому майбутньому. Діагностика інтернет-залежності також ґрунтується на кількості часу, який пацієнт проводить у Мережі, на наявності чи відсутності

можливості його контролю, потребі в постійному збільшенні цього часу для досягнення бажаного. Також необхідно відверто відповісти на питання про те, як впливає Інтернет на роботу, навчання, особисте життя, чи може реципієнт чесно зізнатися, скільки часу він витрачає на Інтернет.

На думку багатьох учених, однією з передумов виникнення інтернет-залежності є проведення перед монітором у віртуальному світі більше 6 годин на добу щодня (Левченко, 2019).

Нині інтернет-залежність прирівнюють до залежності від тютюну, наркотиків та алкоголю. Вона виявляється так само, як фанатизм, трудовізм (Левченко, 2019).

Важливим завданням, яке стоїть перед педагогами та психологами, є визначення міри у використанні інформаційно-комунікаційних технологій, коли вони ще є інструментом підвищення ефективності навчання і водночас не знижують успішність студентів через надмірне їх використання, що призводить до інтернет-залежності.

Інтернет-залежність характеризується підвищенням тривожності, появою виснаження, розладами сну, погіршенням пам'яті, зниженням концентрації уваги, депресіями (Герасименко, 2019), агресивністю (Фролова, 2019). Це може призвести до зниження успішності у навчанні студентів, і, як наслідок, держава отримає спеціаліста невисокої кваліфікації. Крім того, інтернет-залежний лікар не зможе професійно виконувати свої обов'язки, адже виникне багато фізичних відхилень від норми, що будуть зумовлені хворобою і перешкоджатимуть лікареві виконувати його службові обов'язки. Так, тривале перевантаження м'язів рук може призвести до ураження нервових стовбурів руки, а маніпуляції з «мишкою» – до оніміння пальців рук. Усе це (разом із погіршенням зору) може стати значною перешкодою, наприклад, для хірурга під час проведення операцій, що потребують точності, вимірюваної міліметрами. А головні болі, болі в спині чи нехтування прийомами їжі впливають на загальний стан лікаря і призводить до зменшення якості та продуктивності його роботи. Також на виконання професійних обов'язків негативно впливає порушення сну, викликане як надзвичайно збудженим станом лікаря, так і зміною режиму сну, зокрема нехтування сном заради Інтернету. Це призводить до роздратування, виснаження, перевтоми, запізнення на роботу, ігнорування службових справ тощо.

2. Методологія та методи

У роботі використано комплекс теоретичних методів дослідження: вивчення й аналіз психологічної літератури з теми статті, узагальнення і систематизацію матеріалів, що дало можливість охарактеризувати основні

аспекти, за якими ведуться наукові дослідження інтернет-залежності.

3. Результати та дискусії

Інтернет-ресурси, які можуть використовуватися студентами-медиками у навчанні, умовно можна розділити на електронні бібліотеки, відеозаписи, мнемоніку, бібліотеки ресурсів, інтерактивні тести, тривимірні моделі, стимулятори (див. табл. 1).

Розглянемо, чи може використання поодиноких інтернет-ресурсів студентами-медиками призвести до виникнення у них інтернет-залежності.

Аналіз часової характеристики як ознаки залежності. Оцінимо інтернет-платформу pathCast, автори якої використовували прямі трансляції у таких соціальних мережах, як Facebook та YouTube, для одногодинних лекцій із патологоанатомії. 87 лекцій були проведени протягом 44 місяців. Так, у Facebook такий медичний контент зміг зібрати 8 333 підписників. Загалом, здійснено 52 171 перегляд. Загальний час, витрачений на них, склав 386 200 хвилин (Emilio, 2020). Таким чином, у середньому кожен підписник міг витратити на перегляди 46 хвилин, а кожен перегляд у середньому становив 7 хвилин.

На YouTube pathCast переглянули 292 735 разів за 50 674 години, а підписалися 5 891 осіб (Emilio, 2020). Таким чином, кожен перегляд у середньому становив 10 хвилин, а на кожного підписника час перегляду в цілому становив 8,6 години – це час, який витратив кожен підписник на перегляд контенту протягом 44 місяців. Тому можна зробити висновок, що в середньому такий

зробити висновок, що в середньому такий

Таблиця 1

Інтернет-ресурси для студентів медиків

Назва інтернет-ресурсу	Характеристика	Приклади інтернет-ресурсів, що можуть використовувати студенти-медики (Грінкевич, 2017, https://ingeniusua.org/articles/naykraschi-internet-resursi-dlya-studentiv-medikov).
Електронні бібліотеки	Містять підручники, наукові статті, лекції, енциклопедії, довідники, ілюстрації різних ситуацій, які можна використовувати у навчанні студентів та під час пояснення матеріалу викладачами, що сприяє ефективному пошуку необхідної інформації, використовуючи електронний пошук за автором, назвою, галуззю або тематикою.	Free Book Centre MedNet Hardin MD Healio Merck Manuals
Відеозаписи	Відеозаписи лекцій, медичних процедур, маніпуляцій чи операцій, які сприяють засвоєнню матеріалу. Широко використовуються в дистанційному навчанні та онлайн-курсах	Online Med Ed https://www.youtube.com/user/khanacademymedicine
Мнемоніка	Інтернет-ресурси, контент яких створений таким чином, щоб полегшити запам'ятовування великого обсягу інформації завдяки утвореним штучним асоціаціям.	Picmonics
Бібліотека ресурсів	Набір посилань на інтернет-ресурси згруповані за галузями, навчальними дисциплінами, темами, що полегшує пошук необхідного контенту.	MedNet
Інтерактивні тести	Завдяки їм студенти можуть визначити свій рівень засвоєння навчального матеріалу і пройти навчання з незасвоєної теми з повторним тестуванням	https://learningapps.org/ https://teachmeanatomy.info/ https://t.me/splanchnologia
Тривимірні моделі	Графічне тривимірне моделювання дозволяє візуалізувати процеси, які людина не може спостерігати в реальному вимірі, як-от через недостатнє технічне забезпечення. Для студентів медиків це можуть бути: молекулярні процеси, які відбуваються у клітинах живих організмів, структура складного білка або ДНК тощо.	Physiology animations https://apps.apple.com/ua/app/physiology-animations/id715136002?l=uk-
Симулятори	Симулятори підвищують інтерес студентів до навчання і дозволяють у цікавій формі набувати необхідних для майбутньої професійної діяльності умінь та навичок, як-от набувати хірургічних умінь не на пацієнтах, а на тренажерах.	https://www.skillstat.com/tools/ecg-simulator

інтернет-ресурс, як pathCast, не може призвести до виникнення інтернет-залежності в студентів-медиків, оскільки час, витрачений на перегляд, є значно меншим, аніж 6 годин протягом доби. А якщо врахувати період у 44 місяці, протягом якого ці лекції проводилися, то до інтернет-залежності це не змогло б призвести. Тільки якщо всі лекції переглядалися безперервно, то це змогло б призвести до психічної патології (Посохова, 2004).

Проте існує низка досліджень, які підтверджують наявність інтернет-залежності серед студентів у багатьох країнах.

Так, наприклад, серед студентів медиків у Курноольському медичному коледжі штату Андхра-Прадеш за допомогою двадцяти запитань тесту Янг у 76% виявлено легку та середню форми залежності, тяжкохворих не виявлено (Subhprada, 2017). Згідно з дослідженням Таха М. та Shehzad К. жителі Індії проводять в Інтернеті близько шести з половиною годин на день, що свідчить про високу ймовірність виникнення інтернет-залежності.

Серед 426 малайзійських студентів-медиків завдяки тесту Internet Addiction Test інтернет-залежних виявилось близько 37%, тоді як подібні дослідження, проведені в Китаї, показали 16%, а в Ірані – 11% (Ching, 2017). Загалом, Малайзія перебуває на дев'ятому місці серед країн світу за часом, проведеним жителями країни в Інтернеті протягом дня. Він становить 7 годин 57 хвилин (Ching, 2017).

Серед студентів-медиків Університету Касімі (Бурайда, Саудівська Аравія) 12,4% опитаних були залежними від Інтернету, а 57,9% – мали потенціал стати залежними, притому дві третини студентів повідомили, що захоплення Інтернетом не сприяє їх успішності в навчанні (Таха, 2019). Саудівська Аравія у 2020 році за кількістю проведеного часу в Інтернеті посіла 11 позицію у світі (з показником 7 годин 46 хвилин) (Ching, 2017).

Серед 96 студентів Харківського національного медичного університету сильну залежність від Інтернету визнають 8,0% хлопців та 8,5% дівчат (порівняно із 47,5% студентів, які не мають виражених ознак інтернет-залежності) (Герасименко, 2019).

Проведені дослідження (Гашинова, 2017) показали, що на підготовку до занять в університеті студенти-медики в середньому витрачають від 3 до 4 годин щодня. При цьому використовуються як класичні джерела інформації (книги, наукові журнали, конспекти лекцій тощо), так й Інтернет. Зважаючи тільки на цей показник, підготовка до занять у закладах вищої освіти у більшості студентів не має призвести до інтернет-залежності. Але існують і такі, які проводять у підготовці до занять весь вільний час (подеколи понад 8 годин

на добу). Якщо припустити, що при цьому використовується тільки Інтернет, то це становить безпосередню загрозу в набутті діагнозу «інтернет-залежний». Хоча за результатами цього ж опитування встановлено, що всі студенти користуються під час підготовки до занять підручниками, а близько 97% – ще й Інтернетом, як-от під час підготовки рефератів чи доповідей. Порівнюючи ці дані з результатами дослідження, проведеного серед студентів педагогічного університету (Левченко, 2019), більше половини з яких використовують Інтернет щодня для підготовки до занять, то вони проводять в Інтернеті в день менше часу, ніж інтернет-залежні, а у третини опитаних можливі її вияви через зловживання ресурсами Мережі. Хоча, на думку самих студентів, у 50% опитаних є інтернет-залежність.

Спираючись на аналіз вищезазначених даних, можна припустити, що значний відсоток інтернет-залежних виникає не серед тих, хто переглядає тільки спеціальні інтернет-ресурси, які сприяють розвитку професійних знань, умінь та навичок і поєднують вирішення навчальних завдань з особистими потребами (спілкування, знайомства тощо). Адже, крім того, що процес навчання нині спрямований на використання Інтернету, важливими факторами підвищеної активності студентів у Мережі є спроба за її рахунок зменшити психологічний вплив на студента, який залишився без батьківського нагляду, а також період адаптації до закладу вищої освіти (Герасименко, 2019).

Нами сформовано правила для мінімізації ризику формування виявів інтернет-залежності під час навчання:

1) високий ступінь самоорганізації студента під час роботи в Інтернеті (не відволікатися від навчання на спілкування чи нові знайомства, не пов'язані з вирішенням навчальних завдань);

2) ефективна організація викладачем навчального процесу студентів (надання студентам допомоги у вигляді готового списку електронних посилань на електронні джерела, які максимально відповідають за змістом навчальній проблемі. Це зменшить час, витрачений студентом на пошук необхідних інтернет-ресурсів і перегляд непотрібного контенту).

3) проведення роз'яснювальної роботи серед студентів-медиків про шкоду інтернет-залежності успіхам у навчанні та професійній діяльності майбутніх лікарів.

Висновки

Проведене дослідження ще раз продемонструвало поширеність психологічного захворювання «інтернет-залежність» серед студентів-медиків як в Україні, так і поза її межами, та підкреслило його негативну дію на

успішність у навчанні та професійність майбутніх лікарів.

Дослідження впливу поодиноких інтернет-ресурсів на виникнення психологічного захворювання «інтернет-залежний» дало негативний результат, хоча він може змінитися на протилежний, якщо не вміти організувати роботу в Інтернеті максимально ефективно, зосередившись тільки на виконанні навчального завдання, не витрачаючи час на довгий пошук в Інтернеті необхідного контенту, а працювати вже за готовими посиланнями на підібрані викладачем інтернет-ресурси, які максимально коротко й інформативно дають

відповідь на поставлене навчальне запитання.

Це дослідження може бути корисним для фахівців у галузях психології, соціології, педагогіки, які працюють над вивченням питання інтернет-залежності та пошуком шляхів уникнення формування цього психічного захворювання, зокрема серед студентів-медиків.

Перспективу подальших наукових розвідок ми вбачаємо у розробленні стратегії запобігання інтернет-адикції з метою захисту фізичного та психічного здоров'я студентів, а також створенні програми реабілітації для вже залежних.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гашинова К.Ю., Дмитриченко В.В. Інтернет як джерело інформації при підготовці до занять. *Сучасні підходи до вищої медичної освіти в Україні* : матеріали XIV Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої 60-річчю ТДМУ. м. Тернопіль, 2017. С. 28–30.
2. Герасименко О.І., Колесник М.Р. Гендерні особливості ризику прояви інтернет-залежності у студентської молоді. *Гендер. Екологія. Здоров'я* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. м. Харків, 2019. С. 61–65.
3. Грінкевич В.М., Грінкевич С.В. Використання сучасних інформаційних технологій у вищих медичних навчальних закладах – один із ключових засобів підвищення якості навчання. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. 2017. № 77. С. 188–191.
4. Левченко В.О. Явище Інтернет-залежності у студентів. *Актуальні проблеми психології в закладах освіти*. 2019. № 9. С. 281–286.
5. Посохова В. Особливості життєвого планування Інтернет-залежної молоді. *Психологічні перспективи*. 2004. № 6. С. 150–157
6. Фролова Н.В. Характер міжособистісної взаємодії інтернет-залежних підлітків. *Науковий вісник ХДУ. Серія Психологічні науки*. 2019. № 4. С. 145–151.
7. Хміль Я.В. Поняття «інтернет-залежність» у соціогуманітарних науках та специфіка його дослідження в соціології. *Вісник Львівського університету. Серія соціологічна*. 2012. № 6. С. 303–310.
8. Бурова В.А. Результаты исследования интернет-зависимости среди пользователей Рунета. Материалы итоговой научной конференции студентов и молодых ученых. г. Новосибирск, 2000. С. 253–256.
9. Ching S.M., Hamidin A., Vasudevan R., Sazlyna M.S., Foo Y.L. Prevalence and factors associated with internet addiction among medical students-A cross-sectional study in Malaysia. *Med J Malaysia*. 2017. № 72. С. 7–8.
10. Emilio M., Rifat M. An Interactive Medical Education Curriculum That Leverages Livestreaming on Facebook and YouTube. *Academic Medicine*. 2020. № 5. С. 744–750.
11. Goldberg. I. Interneta ddition disorder. *Aeps.ulpgc.es*, 1998. 179 p.
12. Net addiction. URL: <http://netaddiction.com/> (дата звернення: 20.02.2021).
13. Subhaprada C., Kalyani P., A cross-sectional study on internet addiction among medical students. *Int J CommMedPubHealth*. 2017. № 4. С. 670–674.
14. Statista. URL: <https://www.statista.com/> (дата звернення: 20.02.2021).
15. Taha M., Shehzad K., Alamro A., Wadi M. Internet use and addiction among medical students in Qassim University, Saudi Arabia. *Sultan Qaboos University Medical Journal*. 2019. № 19. С. 142–156.

REFERENCES:

1. Gashinova K. Yu., Dmitrichenko V.V. (2017). Internet yak dzherelo informatsii pry pidhotovtsi do zaniat [Internet as a source of information in preparation for classes]. Materialy XIV Vseukr. nauk.-prakt. konf. z mizhnar. uchastiu, prysviachenoi 60-richchiu TDMU “Suchasni pidkhody do vyshchoi medychnoi osvity v Ukraini” – Materials XIV All-Ukrainian. scientific-practical conf. with international participation, dedicated to the 60th anniversary of TSMU “Modern approaches to higher medical education in Ukraine” (pp. 28–30). Ternopil [in Ukrainian].
2. Gerasimenko O.I., Kolesnik M.R. (2019). Henderni osoblyvosti ryzyku proiavy internet-zalezhnosti u studentskoi molodi [Gender features of the risk of Internet addiction in student youth]. Materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. “Hender. Ekolohiia. Zdorovia” – Materials international. scientific-practical conf. “Gender. Ecology. Health”. Pp. 61–65. Kharkiv [in Ukrainian].
3. Grinkevych V.M., Grinkevych. S.V. (2017). Vykorystannia suchasnykh informatsiinykh tekhnolohii u vyshchykh medychnykh navchalnykh zakladakh–odyn iz kliuchovykh zasobiv pidvyshchennia yakosti navchannia. [The use of modern information technologies in higher medical educational institutions is one of the key means of improving the quality of education]. *Zbirnyk naukovykh prats «Pedagogichni nauky» – Collection of scientific works “Pedagogical Sciences”*, 77, 188–191.
4. Levchenko V.O. (2019). Yavyshche Internet-zalezhnosti u studentiv [The phenomenon of Internet addiction in students]. *Aktualni problemy psykholohii v zakladakh osvity – Current problems of psychology in educational institutions*, 9, 281–286.

5. Posokhova V. (2004). Osoblyvosti zhyttievoho planuvannia Internet-zaleznoi molodi. [Special features of the living plan of the Internet-fallow youth]. *Psykholohichni perspektyvy – Psychological perspectives*, 6, 150–157 [in Ukrainian].
6. Frolova N.V. (2019). Kharakter mizhosobystisnoi vzaємodii internet-zaleznykh pidlitkiv [The nature of interpersonal interaction of Internet-addicted adolescents]. *Naukovyi visnyk KhDU Serii Psykholohichni nauky – Scientific Bulletin of KSU Series Psychological Sciences*, 4, 145–151.
11. Khmil J.V. (2012). Poniattia «internet-zaleznist» u sotsiohumanitarnykh naukakh ta spetsyfika yoho doslidzhennia v sotsiologii [The concept of “Internet addiction” in the socio-humanitarian sciences and the specifics of its research in sociology]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii sotsiologichna – Bulletin of Lviv University. Sociological series*, 6, 303–310.
12. Burova V.A. (2000). Rezultaty yssledovannia ynternet-zavysymosti srede polzovatelei Runeta. [Results of a study of Internet addiction among Runet users]. *Materyaly ytohovoi nauchnoi konferentsyy studentov y molodykh uchenykh – Materials of the final scientific conference of students and young scientists*. Pp. 253–256. Novosibirsk [in Russian].
13. Ching S. M., Hamidin A., Vasudevan R., Sazlyna M. S., Foo Y. L. (2017). Prevalence and factors associated with internet addiction among medical students-A cross-sectional study in Malaysia. *Med J Malaysia*, 72, 7–8 [in English].
14. Emilio M., Rifat M. (2020). An Interactive Medical Education Curriculum That Leverages Livestreaming on Facebook and YouTube. *Academic Medicine*, 5, 744–750 [in English].
15. Goldberg. I. (1998). Interneta ddition disorder. *Aeps.ulpgc.es*, 179 p. [in English].
16. Net addiction. URL: <http://net.addiction.com/> [in English].
17. Subhaprada C., Kalyani P. (2017). A cross-sectional study on internet addiction among medical students. *Int J CommMedPubHealth*, 4, 670 – 674 [in English].
18. Taha M., Shehzad K., Alamro A., Wadi M. (2019). Internet use and addiction among medical students in Qassim University, Saudi Arabia. *Sultan Qaboos University Medical Journal*, 19, 142–156 [in English].

Стаття надійшла до редакції 01.03.2021.
The article was received 01 March 2021.

УДК 378:37.011.3-051:51]:342.813
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2021-2-11>

ПОКАЗНИКИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ

Слободянюк Ганна Анатоліївна,

аспірант кафедри теорії та методики практичної психології

Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського

Slobodianiuk.HA@pdpu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-9265-2422>

Статтю присвячено розгляду психологічної підготовки майбутніх учителів математики, а саме визначенню основних показників психологічної компетентності.

Мета статті полягає в розкритті сутності поняття «психологічна компетентність» майбутніх учителів математики, обґрунтуванні її основних показників.

Методи. Для розв'язання поставлених завдань нами були використані такі теоретичні методи дослідження: теоретичний аналіз психолого-педагогічних джерел із досліджуваної проблематики; узагальнення даних щодо визначення поняття «психологічна компетентність»; систематизація даних стосовно основних показників психологічної компетентності майбутніх учителів математики.

Результати. Представлений теоретичний аналіз сучасних підходів до визначення поняття «психологічна компетентність», проаналізовано складові частини психологічної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти на основі професійного стандарту. Виокремлено та розкрито зміст основних показників психологічної компетентності майбутніх учителів математики.

Висновки. У процесі дослідження на основі професійного стандарту було визначено складові компоненти психологічної компетентності вчителя, проаналізовано відповідні знання, уміння та навички. Проведений аналіз дозволив виокремити основні показники психологічної компетентності майбутнього вчителя математики, а саме: процесуально-ситуативний, який, серед іншого, передбачає здатність до саморегуляції емоційних станів під час взаємодії з учнями, колегами та батьками; показник планування та реалізації цілісної взаємодії, який характеризуються, зокрема, здатністю оцінювати психологічні вікові та гендерні особливості учнів, зокрема й під час роботи з дітьми інклюзивної групи; показник психолого-дидактичної компетентності (здатність використовувати психологічні методики, технології та практики для активізації пізнавальної діяльності учнів; здатність до формування на уроках математики теоретичного та творчого мислення учнів тощо).

Ключові слова: психологічна компетентність, професійний стандарт, психологічна підготовка вчителів, компетенція, показник, компетентнісний підхід.